

Ludwig Feuerbach [1969]

23. 11. 1969

Ludwig Feuerbach – kritika náboženského odcizení

§ 18

(s. 484n)

Sociální akademie

Městská knihovna

24. 11. 1969

Největší protestantský teolog našeho století, Karel Barth, zařadil postavu Ludwiga Feuerbacha do galerie teologických myslitelů XIX. věku (Protestantská teologie XIX. století). Učinil tak přesto, jak říká, že nepatřil k „cechu“; Feuerbach byl teologizujícím filosofem. Podle Bartha existuje jen málo filosofů, kteří by si tu a tam, někdy a někde nezateologizovali. Feuerbach však prý je nom teologizoval. Barth vzpomíná na jeho vlastní výrok (PPN 34), že všechny jeho spisy mají, přesně vzato, jen jeden cíl, jednu vůli a myšlenku, jeden předmět; tímto předmětem je prý právě náboženství a teologie a to, co s nimi souvisí. Barth k tomu dodává, že to byla dost nešťastná láska, neboť to, co Feuerbach prováděl, byla anti-teologie. Prováděl to však nicméně s takovými věcnými znalostmi, promlouval tak aktuálně k teologické situaci, přinášel tolik ostrého světla do této situace a jeho přínos je vůbec i sám o sobě tak zajímavý, že je třeba ho nechat promluvit také mezi teology.

Je zvláštní, slyšet tento hlas teologa vedle tolika filosofických názorů, jimiž je Feuerbach považován za filosofa nevýznamného, podřadného, subalterního, který zůstává hluboko pod svým učitelem Hegelem. Jak rozumět tomuto rozporu? Proč je vlastně Feuerbach dodnes zajímavou myslitelskou postavou? Posuzován filosoficky zůstává ještě před branou nové filosofie, která skoncovala s metafysikou; jako metafysik však není téměř ničím zajímavý, ničím, co by přesahovalo ryze akademickou rovinu problémů a pouhou historii. A přece se sám o sobě domníval, že zahajuje novou epochu myšlení. Mýlil se? Jaký byl vlastně jeho vztah k Hegelovi a vůbec k celé dosavadní filosofii?